

Manolo Safont, ceramista

“Programe la llibertat a totes hores”

Manolo Safont acaba d'enllestir a Castelló el seu últim gran treball, un mural de més de deu metres. Ceramista, pintor, artista bàsicament, Safont reflexiona sobre el seu treball i la seua voluntat d'acostar l'art al poble.

A Manolo Safont (Onda, la Plana Baixa, 1928) el cabell i la barba li cauen, com una heura facial, grises. No és cap casualitat que un ceramista, que exerceix el seu art des de fa més de quaranta anys, haja mimetitzat somàticament el color de les cendres del foc que ha materialitzat la seua creació. Safont no té escola, ni li va fer cap falta. Als catorze anys entrà d'obrer en una fàbrica de ceràmica del seu poble. La seua afició per la pintura, que aplicava meticulosament a la ceràmica per aconseguir taulells amb sabor a gravat o a fotografies, el marcà un ofici sense el qual no hauria sabut viure. Però com un Prometeu que roba el foc als déus, a Safont li oprimien les cadenes i va haver de trencar-les. Ara, acaba d'instal·lar un mural de més de deu metres de llargària al nou Conservatori i Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics de Castelló.

Si no haguera estat així, avui Safont seria un artesà consagrat i no un artista universal. Un dia va decidir trencar amb els encàrrecs i, en 1952 bastí el seu taller, que no tingué forn fins el 1984. “Jo tenia un món a banda”, diu referint-se a l'època en què treballava per encàrrec, “vaig aguantar cinc anys de casat pintant encàrrecs i ensenyant allò que volia fer però que no em demanaven. Vaig haver de tallar”. Aleshores es dedicà a aplicar la ceràmica a l'arquitectura, es cansà aviat i sorgiren els seus quadres ceràmics. La seua evolució ha estat una marxa oscil·lant entre la figuració i l'abstracció. Una lluita constant a la recerca de la matèria, el color i el resultat final ha estat condicionat sempre pel foc.

Als anys seixanta es decideix a abandonar qualsevol traç figuratiu, que només rependrà per a fer de la seua obra una crítica social a la dictadura franquista. “Disposava”, assegura, “d'unes forces naturals i no sabia què fer-ne, em feia por lluitar amb la matèria pura, sen-

se cap incrustació figurativa. Era el que més em plaia".

La falta d'escola, de recursos inclús, no el va amoinar i del geni creador brollà la investigació, cremant etapes i definint noves sintaxis en les quals la ceràmica tradicional, gràcies a aquell impuls nou, s'allibera del volum terrisser, de l'estigma decoratiu i assoleix una dignitat immanent. Tot això exigeix una catarsi que polza les fibres més íntimes d'aquest home díscol que sempre duu un jersei vermell. "Programe la llibertat a totes hores", afirma amb rotunditat, "en

les meues creacions hi ha sempre una xicoteta violència; la llibertat no m'arribava i aquell desencís s'ha traduït en creativitat i en una lluita de domini damunt la matèria. Ara com ara em trobe amb tota la riquesa acumulada, que gaste en una nova forma d'expressió". Una nova expressió que apareix en 1987 quan realitza un mural per al Govern Civil de Castelló que sepultà un vestigi iconogràfic de les atrocitats feixistes. Era la darrera codolada de l'*intifada* ceràmica de Safont, iniciada als anys setanta amb afusellaments i mans destrossades dels

obrers, opressions de masses de colors foscos que, el 1987 obren camí a un esclat de color. A un nou llenguatge obert a l'esperança. Les ombres s'esvaeixen i les masses d'esmalt deixen la seua dialèctica per a crear harmonies cromàtiques i tàctils que arrodoneixen el seu procés evolutiu.

Passades aquestes èpoques, ara Safont col·loca el seu mural de més de trenta metres quadrats. Ací, en un tot unitari, Safont planteja a l'espectador la multiplicitat del seu món. És una unitat que pot delimitar-se en articulacions amb entitat pròpia; un pergami ceràmic, quasi un testament de tota la seua trajectòria. Alhora escriu un formulari per a llegar els seus procediments, impossibles d'assolir mitjançant recursos academicistes.

Perquè, en la seua praxi, Safont, malgrat les opinions dels crítics que es decanten per definir-lo com a pintor o ceramista, ell es considera "un ceramista que pinta". "Per damunt de tot em sent ceramista, però he tingut una vocació de pintor, de pintor de secà, perquè no he eixit mai de casa. No he fruit de la vida, he fruit del meu treball i no en tinc prou hores".

Amb tot, aquest tancament, quasi místic, del ceramista amb els seus quadres i en la seua alquímia, no l'ha empresonat en una torre de marfil. Lluny de l'elitisme. Manuel Safont s'ha dedicat al seu poble, el seu país i a l'amargor que tots tres han patit. "Des d'un principi", declara, "m'he sentit un obrer, he estat al costat de l'obrer, he comprès la necessitat del feble, que és el que sempre perd. I tot això ho he reflectit en la pintura". És per aquesta raó que l'art comercial no li interessa, perquè "el poble no pot gaudir d'aquestes coses i té tot el dret a conèixer-lo i a viure-ho". "Preferesc", diu, "fer exposicions sense guanyar diners perquè les galeries trenquen la llibertat creadora".

I d'aquesta actitud, l'artista pobre, però digne, ha fet bandera d'ofici, a despit de les crítiques que li recrimaven no ser un ceramista complet per no tenir forn al seu estudi. "Els pobres sempre ens conformem amb el que tenim. Lluintant i sacrificant-te et condueix a un món que et naix i que ha entrar dins teu. La falta de mitjans m'ha dut a estar sempre canviant i això m'obliga a entregar-m'hi més i a treballar. No hi ha muses, ni res, el treball és el que t'alliçona i això no ix de cap escola", conclou.

Antoni Albalat

